

201 ____ жылғы _____

Астана, Үкімет Үйі

« ____ » _____ 201 ____ года

№ _____

№ _____

№ _____ данасы

экз. № _____

№ исх: 11-21/867 от: 17.04.2017

**Қазақстан Республикасы
Парламенті Мәжілісінің
депутаттарына**

2017 жылғы 16 наурыздағы № ДС-75 хатына

Құрметті депутаттар!

Моноқалаларды дамытуға қатысты Сіздердің депутаттық сауалдарыңызды қарап мынаны хабарлаймын.

Қазіргі уақытта республикада 1,447 млн. адам халық санын құрайтын 27 моноқала бар және оларда республиканың өнеркәсіптік әлеуетінің айтарлықтай бөлігі шоғырланған.

Сонымен бірге, көптеген моноқалаларда бұрынғы қала құраушы кәсіпорындардың немесе үстем салалардың жай-күйіне байланысты проблемалар кешені пайда болды. Бұдан басқа, инженерлік коммуникациялық инфрақұрылымның жоғарғы тозуы, көліктік алыстығы және автомобиль жолдарының қанағаттанарлықсыз жай-күйі моноқалалардың дамуын кідіртетін факторлар болып табылады.

Тұтастай алғанда, моноқалалардың проблемалық мәселелерін шешу Өңірлерді дамытудың 2020 жылға дейінгі бағдарламасының (бұдан әрі – Бағдарлама) шеңберінде көзделген.

Бұл ретте, моноқалаларда экономиканы әртараптандыру мақсатында шикізаттық емес секторда жаңа өндірістерді орналастыру, шағын және орта бизнес субъектілеріне мемлекеттік қолдау көрсету үшін «зәкірлік» инвестициялық жобалар жүзеге асырылуда.

Бүгінгі күні моноқалаларда 62 «зәкірлік» инвестициялық жобалар іске асырылуда, олардың 5,7 мыңнан астам тұрақты жұмыс орнын құра отырып, 38 жоба пайдалануға берілді.

Бағдарлама іске асырыла бастаған сәттен бері моноқалаларда шағын және орта бизнесті қолдау үшін республикалық бюджеттен шамамен 13,3 млрд. теңге бөлінді.

Бұдан басқа, моноқалаларды ұзақ мерзімді перспективалауды ескере отырып, 2013 жылдан бастап республикалық бюджет есебінен инженерлік және көліктік инфрақұрылымды дамытуға, сондай-ақ моноқалаларды абаттандыруға бағытталған жалпы сомасы 38,4 млрд.теңгеге 151 бюджеттік инвестициялық жоба қаржыландырылды.

Сіздердің сауалдарыңызда көрсетілген мәселелер бойынша толыққанды ақпарат қоса беріледі (*1. ұлттық холдингтердің моноқалаларда қосалқы және қызмет көрсету өндірістерін орналастыруы бойынша; 2. қала құраушы кәсіпорындары ішінара жұмыс істейтін моноқалаларда және толық жұмыс істемейтін қалаларда экономикалық әлеуетті және мамандандудың жаңа перспективаларын анықтау бойынша; 3. моноқалаларда іске асырылған инвестициялық жобалар туралы; 4. шағын және орта бизнесті дамытуға жұмыссыз және өзін-өзі жұмыспен қамтыған халықтың ішінен тарту үшін салықтық жеңілдіктер және субсидиялары бар кәсіпкерлік қолайлылық құру бойынша; 5. моноқалалар төңірегінде орналасқан ауылдық елді мекендерді экономикалық қолдау және дамыту бойынша; 6. көлік торабы бойында салынған қалаларды әлеуметтік-экономикалық дамытумен қамтамасыз етуге қатыстыру бойынша*).

Қосымша 12 парақта.

Б. Сағынтаев

№ исх: 11-21/867 от: 17.04.2017

**Депутатам
Мажилиса Парламента
Республики Казахстан**

На № ДЗ-75 от 16 марта 2017 года

Уважаемые депутаты!

Рассмотрев Ваш депутатский запрос касательно развития моногородов сообщая следующее.

В настоящее время в республике насчитывается 27 моногородов с численностью населения 1,447 млн. человек и в них сосредоточена значительная часть промышленного потенциала республики.

Вместе с тем, в большинстве моногородов образовался комплекс проблем, связанных с состоянием бывших градообразующих предприятий или доминирующей отрасли. Кроме того, сдерживающими факторами развития моногородов являются высокий износ инженерно-коммуникационной инфраструктуры, транспортная удаленность и неудовлетворительное состояние автомобильных дорог.

В целом решение проблемных вопросов моногородов предусмотрено в рамках Программы развития регионов до 2020 года (далее – Программа).

При этом в целях диверсификации экономики моногородов осуществляется реализация «якорных» инвестиционных проектов в несырьевом секторе, размещение новых производств, оказание государственной поддержки субъектам малого и среднего бизнеса.

На сегодня в моногородах реализуются 62 «якорных» инвестиционных проекта, из которых 38 проектов введены в эксплуатацию, с созданием более 5,7 тысяч постоянных рабочих мест.

С момента реализации Программы для поддержки малого и среднего бизнеса в моногородах из республиканского бюджета выделено около 13,3 млрд.тенге.

Кроме того, с учетом долгосрочных перспектив развития моногородов с 2013 года за счет республиканского бюджета профинансирован 151 бюджетный инвестиционный проект на общую сумму 38,4 млрд.тенге, направленные на развитие инженерной и транспортной инфраструктуры, а также на благоустройство моногородов.

Более подробная информация по вопросам, обозначенным в Вашем обращении, прилагается (*1. по размещению национальными холдингами в моногородах вспомогательных и обслуживающих производств; 2. по выявлению экономических потенциалов и новых перспектив специализаций моногородов, в которых градообразующие предприятия работают частично и в тех городах, в которых не функционируют полностью; 3. о реализации инвестиционных проектов в моногородах; 4. по созданию предпринимательского комфорта с налоговыми льготами и субсидиями для вовлечения из числа безработного и самозанятого населения в развитие малого и среднего бизнеса; 5. по экономической поддержке и развитию сельских населенных пунктов, расположенных вокруг моногородов; 6. по вовлечению построенных вдоль транспортных узлов в обеспечение социально-экономического развития моногородов).*

Приложение на 12 листах.

Б. Сагинтаев

№ исх: 11-21/867 от: 17.04.2017

2017 жылғы « » сәуірдегі
№ _____ хатқа қосымша

Ұлттық холдингтердің моноқалаларда қосалқы және қызмет көрсету өндірістерін орналастыруы бойынша

Қазіргі уақытта ұлттық холдингтер және компаниялар моноқалаларда компанияның ерекшелігін, жобаның қаржылық-экономикалық және өндірістік тиімділігін ескере отырып, инвестициялық жобаларды ықтимал іске асыру бойынша шаралар қабылдауда.

Бүгінгі күні моноқалаларда ұлттық холдингтердің қосалқы және қызмет көрсету өндірістерінің **17 кәсіпорны** орналастырылған. Оның ішінде:

- **«ҚазАгро»ҰБХ» АҚ-ның** жалпы құны 9,2 млрд.теңге 14
инвестициялық жобасы орналастырылған, құрылатын жұмыс орнының саны – 578. Оның ішінде: Ақмола облысы (1), Алматы (1), Қостанай (3), Павлодар (8), Атырау (1). Жобалар АӨК, тау кен-металлургиясын, химия өнеркәсібін және құрылыс индустриясын дамытуға бағытталған.

- **«Самұрық-Қазына» АҚ-ның** Степногорск, Жезқазған және Арқалық қалаларында сирек кездесетін металдар концентраттарын өндіруге және объектілер салуға бағытталған жалпы құны 508,5 млрд.теңге 3 жобасы орналастырылған.

Бұдан басқа, моноқалалардың шағын және орта бизнес ұйымдарында қала құраушы кәсіпорындар тапсырыстар береді.

Мәселен, Теміртау қаласында «АрселорМиттал Теміртау» АҚ компаниясы 8 бейінді емес өндірісті аутсорсингке шығару бойынша 28
кәсіпорынмен шарттар жасасты. Аталған өндірістерде 3 821 жұмыс орны құрылып, жалпы сомасы 23,7 млрд.теңгеге сатып алу жүргізілді. Осындай жұмыстарды Жезқазған, Балқаш, Сәтпаев қалаларында «Қазақмыс Корпорациясы» ЖШС жүргізуде. Іске асырыла бастағаннан бері жоғарыда көрсетілген кәсіпорындарда «Қазақмыс Корпорациясы» ЖШС 13,6
млрд.теңгеден астам сомаға сатып алу жүргізді.

Сонымен қатар, Екібастұз қаласында «Богатырь Көмір» ЖШС қала құраушы кәсіпорнымен жарылғыш заттарды, бағыттағыш бұрмаларды, айқастырмаларды, дәнекерлеу электродтарын, басқару шкафтарын жеткізуге, базальтты төсеніштер шығару бойынша 20,1 млрд. теңге сомаға 626 шарт жасасты.

Басқа моноқалаларда ұлттық холдингтердің және қала құраушы кәсіпорындардың қосалқы және қызмет көрсету өндірістерін орналастыру жөніндегі іс-шараларды іске асыру бойынша жұмыстар жалғасып жатыр.

Қала құраушы кәсіпорындары ішінара жұмыс істейтін моноқалаларда және толық жұмыс істемейтін қалаларда экономикалық әлеуетті және мамандандудың жаңа перспективаларын анықтау бойынша

Қазіргі уақытта 27 моноқаланың 24- де 56 қала құраушы кәсіпорын жұмыс істейді (*Құлсары, Жаңатас, Қаратау қалаларынан басқа*), оның ішінде 27 кәсіпорын пайдалы қазбалар өндіруге және өндуге, 6 – құрылыс материалдарын өндіруге, 7 – өнеркәсіп өнімдерін өндіруге бағытталған және 16 – өндірістік сипатқа ие (вагон жөндеу депосы, гидролиздік зауыт, трансформатор зауыты және т.б).

2012 жылы «Экономикалық зерттеулер институты» АҚ республика моноқалаларының ағымдағы жай-күйіне зерттеу жүргізді, оның нәтижесі бойынша анықталған проблемаларды және әлеуетті ескере отырып, әр моноқаланы дамыту бойынша ұсынымдар әзірленді. Ұсынымдар Моноқалаларды дамытудың кешенді жоспарларын өзектілендіру барысында ескерілді.

Мәселен, Индустриялық-инновациялық дамытудың 2015 - 2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының екінші бесжылдығы шеңберінде **Қаратау** және **Жаңатас** моноқалаларында жалпы сомасы 360,7 млрд.теңгеге 5 инвестициялық жобаны іске асыру жоспарланып отыр, 2 319 жаңа жұмыс орны құрылатын болады. Олардың ішінде 176 жұмыс орнымен құны 1,9 млрд.теңгеге 2 инвестициялық жоба іске асырылды.

Бұл ретте, бұл қалаларда кәсіпорындардың өндіру бейіндері бар – бұл «ЕвроХимУдобрения» ЖШС және «Қазфосфат» ЖШС филиалдары «Шолақтау» және «Қаратау» таукен-байыту кешендері – бұлар облыс көлемінде емес, жалпы ел бойынша өндіру және фосфор шикізатын ұсақтау мен тау кен өндіру өнеркәсіптерінің дамуын қамтамасыз етеді.

Құлсары қаласының салалық құрылымы мұнай және газ өндіруге негізделген. Сонымен қатар, қазіргі уақытта моноқала аумағында экономиканың басқа да салалары дамып келеді. Мәселен, Индустрияландыру бағдарламасы шеңберінде 2010 жылы «Металл Продукт» ЖШС жылына 30 мың металл илектерін шығаратын металлургиялық комбинат іске қосылды. Сонымен қатар, «Эко-Техникс» ЖШС мұнайшламды кәдеге жарату бойынша өндіріс жаңғыртылды. Жоба 2013 жылдың 2-жартыжылдығында іске қосылды, қуаты - жылына 10 000 тонна мұнайшлам. Жобаның мәні – сұйық мұнайшламды өңдеу, өндірістік алаңда сепарациялық тазарту әдісімен мұнай алу болып табылады.

Бұдан басқа, ауыл шаруашылығы саласы да дамуда. Бұл ретте 2012 жылы «Атырау Сауда» ЖШС-ның жұмыртқа бағытындағы құс фабрикасы іске қосылды. 2015 жылы құс фабрикасын кеңейту жүргізілді. Сонымен қатар, қазіргі уақытта «Атырау Сауда» ЖШС жылыжай құрылысы жүргізілуде. Жоба «ESS-Супорт Сервисез» компаниясы арқылы қаржыландырылады. Іске қосу 2017 жылдың 3 тоқсанына жоспарланып отыр.

Қала құраушы кәсіпорындары тоқтаған немесе жарым-жартылай жұмыс істейтін **Арқалық, Жаңатас, Қаратау, Саран, Степногорск, Кентау, Серебрянск, Текелі** моноқалаларында шағын және орта бизнес субъектілеріне мемлекеттік қолдау көрсетуге жалпы сомасы 1,5 млрд.теңге қаражат бөлінді, бизнес-инкубаторлар және кәсіпкерлікті қолдау орталықтары құрылды, қала құраушы кәсіпорындары 13 жаңа өндірістер ашты.

Бұдан басқа, моноқалалар кәсіпорындарының минералды-шикізат базасын толықтыру мақсатында моноқалаларға жақын орналасқан пайдалы қазбалар кен орындарын анықтау бойынша шаралар қабылдануда.

Моноқалаларда іске асырылған инвестициялық жобалар туралы

Моноқалаларда экономиканы ұзақ мерзімде әртараптандыру үшін Өңірлерді дамытудың 2020 жылға дейінгі бағдарламасын (*бұдан әрі – ӨДБ*) іске асыра бастағаннан бері жергілікті атқарушы органдар **62 «зәкірлік» жобаны** іске асыруды ұсынды.

Бүгінгі күні 62 жобаның ішінде 5,7 мыңнан астам тұрақты жұмыс орнын құра отырып, 38 жоба пайдалануға берілді. «Зәкірлік» жобалар, химия, тау-кен-металлургия, ағаш өңдеу өнеркәсібі, АӨК, туризм, машина жасау және кеме құрылысы саласында іске асырылуда.

Пайдалануға берілген жобалардың ішінен 21 жобаның қуаттылық жүктемесі 50%-дан астам (*Степногорск, Құлсары, Риддер, Ақсай, Жезқазған, Саран, Теміртау, Жітіқара, Арқалық, Екібастұз, Кентау*).

17 жоба бойынша жобалық қуаттылық жүктеме 50%-дан төмен (*Текелі, Хромтау, Қаратау, Ақсай, Қаражал, Саран, Шахтинск, Ақсу, Екібастұз, Арқалық, Лисаковск*).

Жүктеменің төмен болу себебі, негізінен тұтынушылық сұраныстың болмауы, өнім бағасының төмендеуі және кәсіпорын өндірген өнімге сұраныстың азаюы, сондай-ақ қаражат көздерінің жетіспеуі болып табылады. Бұдан басқа, кейбір таукен кәсіпорындарында шикізаттың азаюы байқалуда.

Қазіргі уақытта жергілікті атқарушы органдар жоғарыда көретілген жобаларды толық жобалық қуаттылыққа қосу бойынша тиісті шаралар қабылдауда. Бұдан басқа, «зәкірлік жобаларды» тиімді іске асыру, кәсіпорын қызметін қайта бағдарлау үшін шығарылатын өнімді өткізудің сыртқы және ішкі нарығын зерделеу бойынша жұмыстар жүргізілуде, сондай-ақ әлеуетті инвесторларды іздеу бойынша қосымша шаралар қабылдануда.

Қабылданған шаралардың нәтижесінде жылдың соңына дейін қуаттылық жүктемесі 50%-дан төмен жобалардың санын 5 бірлікке дейін қысқарту күтілуде.

Сонымен қатар, 2017 жылы Текелі, Курчатова, Зыряновск, Жаңатас, Сәтпаев, Саран, Шахтинск, Теміртау, Екібастұз, Ақсу қалаларында 1,5 мыңнан астам жұмыс орнын құрумен 11 жобаны пайдалануға беру жоспарлануда.

Қалған жобалар 2018-2020 жылдарға жоспарланған.

Сонымен қатар, ӨДБ-ның шеңберінде 2013 жылдан бастап республикалық бюджеттен жалпы сомасы 38,4 млрд.теңгеге 151 бюджеттік инвестициялық жоба қаржыландырылды. Көрсетілген бюджеттік инвестициялық жобалар инженерлік және көліктік инфрақұрылымды дамытуға, сондай-ақ моноқалаларды абаттандыруға бағытталған.

Тұтастай алғанда, моноқалаларда инженерлік және әлеуметтік инфрақұрылымды дамыту жұмыстары ӨДБ шеңберінде жоспарланған іс-шараларға сәйкес жүргізіледі.

Бұл ретте, Мемлекет басшысының 2015 жылғы 19 тамыздағы тапсырмасына сәйкес, 2018 жылдың соңына дейін мемлекеттік бюджеттен қаражат бөлуге мораторий бекітілгенін атап өту қажет. Осыған байланысты, жобаларды іске асыру көптеген моноқалаларда тоқтатылған.

Шағын және орта бизнесті дамытуға жұмыссыз және өзін-өзі жұмыспен қамтыған халықтың ішінен тарту үшін салықтық жеңілдіктер және субсидиялары бар кәсіпкерлік қолайлылық құру бойынша

«Бизнестің жол картасы 2020» бизнесті қолдаудың бірыңғай бағдарламасы (бұдан әрі – БЖК) шеңберінде моноқалалардың шағын және орта бизнес субъектілеріне гранттар, кредиттер бойынша кепілдіктер, пайыздық мөлшерлемені субсидиялау, микрокредиттер беру, инфрақұрылымдар тарту түрінде мемлекеттік қолдау шараларын көрсету бойынша жұмыстар жүргізілуде.

Мәселен, БЖК іске асырыла басталғаннан бері моноқалаларға жалпы сомасы 1,1 млрд.теңгеге 441 грант берілді, 282 жобаны іске асыру үшін 4,2 млрд.теңге сомасында кепілдіктер берілді, 4,7 млрд.теңге сомасында 839 жоба бойынша пайыздық мөлшерлемелер субсидияланды, 3,3 млрд.теңге сомасында 1018 микрокредит берілді.

Сонымен қатар, 2017-2019 жылдарға арналған республикалық бюджетте ҚР Ұлттық экономика министрлігінің бюджеттік бағдарламалары шеңберінде моноқалаларды дамытуға мемлекеттік қолдау шаралары көзделген:

- 048 «Облыстық бюджеттерге, Астана және Алматы қалаларының бюджеттеріне облыс орталықтарында, Астана, Алматы, Түркістан, Семей қалаларында және моноқалаларда кәсіпкерлікті дамытуға жәрдемдесуге кредит беру» жыл сайын 3,0 млрд. теңге;

- 087 «Бизнестің жол картасы-2020» бизнесті қолдау мен дамытудың бірыңғай бағдарламасы шеңберінде іс-шараларды іске асыру» - моноқалаларда, шағын қалаларда және ауылдық елді мекендерде сыйақы мөлшерлемесін субсидиялауға және кредиттерді ішінара кепілдендіруге жыл сайын 300 млн. теңге.

Бұдан басқа, 2017 жылдан бастап өңірлерде жеке кәсіпкерлікті қолдауға арналған шығыстар жалпы сипаттағы трансферттерді жыл сайын 30,0 млрд. теңгеден есептегенде 2017-2019 жылдарға арналған жергілікті бюджеттердің базасына қосылған.

Кәсіпкерлік қолайлылық туғызу мақсатында, барлық моноқалаларда кәсіпкерлерді кешенді қолдау үшін **Кәсіпкерлерді қолдау орталықтары** құрылды. Оларда 2013-2016 жылдары 45 мыңнан астам консультация берілді. Бұдан басқа, «БЖК-2020» қатысу үшін моноқалалардың кәсіпкерлерін тарту бойынша «Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ өңірлік филиалының «Кәсіпкерлікті қолдаудың мобильді орталығы» ай сайын ауылдық округтерге шығады, мұнда Қордың өкілдері мемлекеттік бағдарламалардың артықшылықтарын және бизнес ашу үшін оларды қалай пайдалануға болатыны туралы толық түсіндіреді.

Сонымен қатар, өзін-өзі жұмыспен қамтыған, жұмыссыз, аз қамтылған халық пен жұмыс істеп тұрған кәсіпкерлер арасынан мемлекеттік бағдарламаларға қатысуды жоспарлайтын кәсіпкерлерге, адамдарға консультация беру, бизнес-жоспар әзірлеуді қоса алғанда кешенді қолдау көрсету бойынша семинарлар тұрақты түрде тегін өткізіледі.

Жалпы, моноқалаларда ШОБ дамытуға бағытталған іс-шаралар моноқалаларда белсенді жұмыс істейтін кәсіпорындардың санының артуына мүмкіндік туғызды. Мәселен, белсенді жұмыс істейтін кәсіпорындардың саны 2011 жылмен

салыстырғанда орташа есеппен 20%-ға ұлғайды, бұл осы қалаларда жұмыссыздық деңгейінің төмендеуіне ықпал етті.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 29 желтоқсандағы №919 қаулысымен бекітілген «Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017 – 2021 жылдарға арналған бағдарламасының» екінші бағыты шеңберінде 2017 жылдан бастап барлық моноқалаларда өзін-өзі жұмыспен қамтығандарды, жұмыссыздарды және аз қамтылған азаматтарды әлеуметтік қолдау шаралары қабылдануда.

Бұдан басқа, пайдалы қазбаларды өндіруге төмендетілген салық мөлшерлемелерін белгілеу мақсатында «Рентабельділігі төмен кен орындары санатына жатқызылған пайдалы қазбалардың кең таралғандарын қоспағанда, қатты түрлері кен орындарының (кен орындары тобының, кен орнының бір бөлігінің) тізбесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 маусымдағы № 651 қаулысы қабылданды.

Тізбеге сәйкес моноқалаларда рентабельділігі төмен кен орындары санатына:

- Жезқазған өңірінің кен орындары тобы (*Жезқазған-Жыланды, Қоңырат, Жаман-Айбат, Жомарт, Саяқ – 1, Нұрқазған, Абыз, Ақбастау, Шатыркөл және т.б.*), пайдалы қазбаларды өндіруге салық мөлшерлемелері 0,8 %-дан 5 %-ға дейін (*пайдалы қазбалардың түріне байланысты*);

- Арқалықтағы, Солтүстік, Төменгі-Ашут, Жоғарғы-Ашут, Үштөбе (Арқалық қаласы) – 0%;

- Соколов-Сарыбай таукен-байыту өндірістік бірлестігі (Рудный қаласы) - 1,2%;

- Бестөбе, Жолымбет және Ақсу рудниктері (Степногорск қаласы) жатқызылған – 2,5 %.

Моноқалалар төңірегінде орналасқан ауылдық елді мекендерді экономикалық қолдау және дамыту бойынша

Қазіргі уақытта көптеген моноқалаларға қаламен тығыз экономикалық байланыстағы қала төңірегіндегі кенттер және ауылдық елді мекендер әкімшілік бағыныста.

Осылайша, моноқалаларға көрсетілетін мемлекеттік қолдау моноқалалардың төңірегінде орналасқан ауылдық елді мекендерге де көзделген.

Моноқалалар төңірегінде орналасқан ауылдық елді мекендерді дамыту мақсатында ӨДБ-ның шеңберінде инженерлік-коммуникациялық инфрақұрылымды дамытуға республикалық бюджеттен қаражат бөлінді:

- 2013 жылы Бөрлі ауданының Аралтал ауылындағы (Ақсай қаласы) жол бойы Кемпингіне инфрақұрылым (*газдандыру, электрлендіру*) құрылысына - 21,5 млн.теңге, Теңге, Қызылсай ауылдарының (Жаңаөзен қаласы) аяқталмаған учаскелерінің инженерлік желілерінің құрылысына – 296,5 млн.теңге, Үлбі қала үлгісіндегі кентінің (Риддер қаласы) жылу жүйелерін реконструкциялауға - 61,4 млн.теңге;

- 2014 жылы Новый кентінде (Арқалық қаласы) су құбыры желілерін реконструкциялауға – 115,3 млн.теңге, Қызылсай ауылының (Жаңаөзен қаласы) автомобиль жолдарының құрылысына – 242,1 млн.теңге;

- 2014-2015 жылдары Вольный кентінің (Абай қаласы) көшелердің жарық желілерін реконструкциялауға – 295,4 млн. теңге, Новый кентінде (Арқалық қаласы) ВЛ-0,4 кВ реконструкциялауға – 155,1 млн.теңге;
- 2016 жылы Саяқ кентінің (Балқаш қаласы) жылумен қамтасыз ету жүйелерін жаңғыртуға – 176,1 млн.теңге;
- 2017 жылы Шахан кентінде (Шахтинск қаласы) жылу қазандығының және жылу жүйелерінің құрылысына –1 254,0 млн.теңге.

Көлік торабы бойында салынған қалаларды әлеуметтік-экономикалық дамытумен қамтамасыз етуге қатыстыру бойынша

Көліктік орналасуы бойынша моноқалаларды екі топқа бөлуге болады. Олар: темір жол желісінің бойында орналасқан қалалар (20 қала) және темір жолдан алшақ немесе темір жол тұйығында орналасқан (7 қала).

Елдегі 27 моноқаланың ішінде 7 қала халықаралық маңызы бар, 14- і республикалық маңызы бар, 7-і жергілікті маңызы бар автомобиль жолдары бойында орналасқан.

Жалпы қаланың орналасу ыңғайына қарамастан, барлық моноқалалар әлеуметтік-экономикалық дамумен қамтамасыз етуге тартылған және моноқалаларды дамытуға бағытталған ӨДБ көзделген іс-шаралар бойынша қаражат бөлінеді.

Қазіргі уақытта моноқалалардың «тұйыққа тірелу» проблемасын шешу және көлік әлеуетін дамыту «Жезқазған-Бейнеу» және «Арқалық-Шұбаркөл» темір жолдарының құрылысы жөніндегі жобаларды іске асыруға ықпал етті.

Сонымен қатар, «Нұрлы жол» инфрақұрылымды дамытудың мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде тиімді көлік-логистикалық инфрақұрылым құру жөніндегі жобалар іске асырылуда, оның ішінде моноқалаларда:

- «Астана – Теміртау – Қарағанды – Балқаш – Қапшағай –Алматы» Орталық – Оңтүстік дәлізін реконструкциялау және жобалау-іздістіру жұмыстары, пайдалануға берілу мерзімі – 2019 жыл;

- «Жетібай – Жаңаөзен» автожолын реконструкциялау және жобалау-іздістіру жұмыстары, пайдалануға берілу мерзімі – 2018 жыл.

«Өзен-Түрікменстанның мемлекеттік шекарасы» темір жол желісі іске қосылды, «Боржақты-Ерсай» темір жолының құрылысы аяқталды, Құрық портында паром кешенінің құрылысы жүргізілуде (бірінші кезеңі енгізілді).

Алдағы кезеңде «Ақтау-Бейнеу-Атырау» автомобиль дәлізінің «Жетібай–Жаңаөзен–Түрікменстан шекарасы» учаскесін реконструкциялау жоспарланған.

Приложение к письму
от « » апреля 2017 года
№ _____

По размещению национальными холдингами в моногородах вспомогательных и обслуживающих производств

В настоящее время национальными холдингами и компаниями принимаются меры по возможной реализации инвестиционных проектов в моногородах, исходя из специфики компании, финансово-экономической и производственной целесообразности проекта.

На сегодня в моногородах размещены **17 предприятий** вспомогательных и обслуживающих производств национальных холдингов. В том числе:

- АО «НУХ «КазАгро» размещены 14 инвестиционных проектов, общей стоимостью 9,2 млрд.тенге, количество создаваемых рабочих мест – 578. В том числе: Акмолинской области (1), Алматинской (1), Костанайской (3), Павлодарской (8), Атырауской (1). Проекты направлены на развитие АПК, горно-металлургической и химической промышленности и стройиндустрии.

- АО «ФНБ «Самрук-Қазына» размещены 3 проекта общей стоимостью 508,5 млрд.тенге в городах Степногорск, Жезказган и Аркалык, которые направлены на производство концентратов редкоземельных металлов и строительство объектов.

Кроме того, градообразующими предприятиями размещаются заказы в организациях малого и среднего бизнеса моногородов.

Так, в г.Темиртау компанией АО «Арселор Миттал Темиртау» заключены договора с 28 предприятиями по выведению в аутсорсинг 8 непрофильных производств. На данных производствах созданы 3 821 рабочих мест, произведено закупок на общую сумму 23,7 млрд.тенге. Аналогичную работу проводят ТОО «Корпорация Казахмыс» в городах Жезказган, Балхаш, Сатпаев. С момента реализации у вышеперечисленных предприятий ТОО «Корпорация Казахмыс» произвело закупок на сумму более 13,6 млрд. тенге.

Также, в г. Экибастуз градообразующим предприятием ТОО «Богатырь Комир» заключено 626 договоров на сумму 20,1 млрд. тенге на поставку взрывчатых веществ, стрелочных переводов, крестовин, сварочных электродов, шкафов управлений, по выпуску базальтовых матов.

В других моногородах продолжаются работы по реализации мероприятий по размещению национальными холдингами и градообразующими предприятиями вспомогательных и обслуживающих производств.

По выявлению экономических потенциалов и новых перспектив специализаций моногородов, в которых градообразующие предприятия работают частично и в тех городах, в которых не функционируют полностью

В настоящее время из 27 моногородов в 24-х функционируют 56 градообразующих предприятий (кроме гг. Кульсары, Жанатас, Каратау), из них 27 предприятий ориентированы на добычу и переработку полезных ископаемых, 6 – производство строительных материалов, 7 – производство промышленной продукции и 16 – производственного характера (вагоноремонтное депо, гидролизный завод, трансформаторный завод и т.д.).

В 2012 году АО «Институт экономических исследований» проведено исследование текущего состояния моногородов республики, по результатам которого выработаны рекомендации по развитию каждого моногорода с учетом выявленных проблем и потенциала. Рекомендации учтены при актуализации Комплексных планов развития моногородов.

Так, в рамках второй пятилетки Государственной программы индустриально-инновационного развития на 2015-2019 годы в моногородах **Каратау** и **Жанатас** планируется реализация 5 инвестиционных проектов на общую сумму 360,7 млрд.тенге, будет создано 2 319 новых рабочих мест. Из них реализовано 2 инвестиционных проекта стоимостью 1,9 млрд.тенге с 176 рабочими местами.

При этом, в этих городах предприятия имеют добывающий профиль – это ТОО «ЕвроХимУдобрения» и филиалы ТОО «Казфосфат» – горно-обогатительные комплексы «Чулактау» и «Каратау», которые занимаются добычей и измельчением фосфорного сырья и обеспечивают развитие горнодобывающей промышленности в целом по стране.

Отраслевая структура моногорода **Кульсары** базируется на добыче нефти и газа. Наряду с этим, в настоящее время на территории моногорода развиваются и другие отрасли экономики. Так, в рамках программы индустриализации ТОО «Металл Продукт» был введен в эксплуатацию металлургический комбинат по выпуску 30 тыс. тонн металлопроката. Также произведена модернизация производства по утилизации нефтешлама ТОО «Эко-Техникс». Проект введен в эксплуатацию во 2 полугодии 2013 года, мощность – 10 000 тонн нефтешлама в год. Суть проекта – организация производственного участка по переработке жидких нефтешламов с извлечением нефти методом сепарационной очистки на производственной площадке.

Кроме того, развивается сфера сельского хозяйства. При этом, в 2012 году введена в эксплуатацию птицефабрика яичного направления ТОО «Атырау Сауда». В 2015 году проведено расширение птицефабрики. Также в настоящее время ТОО «Атырау Сауда» ведет строительство теплицы. Проект финансируется через компанию «ESS-Супорт Сервисез». Запуск запланирован в 3 квартале 2017 года.

В моногородах **Аркалык, Жанатас, Каратау, Сарань, Степногорск, Кентау, Серебрянск, Текели**, где градообразующие предприятия приостановлены или частично приостановлены, выделены средства на оказание мер государственной поддержки субъектам малого и среднего предпринимательства на

общую сумму 1,5 млрд. тенге, созданы бизнес-инкубаторы и центры поддержки предпринимательства, открыты 13 новых производств градообразующими предприятиями.

Кроме того, в целях расширения сырьевой базы предприятий моногородов, принимаются меры по выявлению перспективных месторождений полезных ископаемых, находящихся вблизи моногородов.

О реализации инвестиционных проектов в моногородах

Для долгосрочной диверсификации экономики в моногородах с момента реализации Программы развития регионов до 2020 года (*далее – ПРР*) местными исполнительными органами предложены к реализации **62**

«якорных» инвестиционных проектов.

На сегодня из 62 проектов введено в эксплуатацию 38, с созданием более 5,7 тысяч постоянных рабочих мест. «Якорные» проекты реализуются в сфере химической, горно-металлургической, деревообрабатывающей промышленности, АПК, туризма, машиностроения и судостроения.

Из общего количества введенных в эксплуатацию проектов 21 загружены более чем на 50% мощности (*Степногорск, Кульсары, Риддер, Аксай, Жезказган, Сарань, Темиртау, Житикара, Аркалык, Экибастуз, Кентау*).

По 17 проектам загрузка составляет менее 50% проектной мощности (*Текели, Хромтау, Каратау, Аксай, Каражал, Сарань, Шахтинск, Аксу, Экибастуз, Аркалык, Лисаковск*).

Причиной низкой загрузки является в основном отсутствие потребительского спроса, снижение цен на продукцию и уменьшение спроса на производимую продукцию предприятия, а также недостаточность финансовых средств.

В настоящее время местными исполнительными органами принимаются соответствующие меры по запуску полной проектной мощности вышеуказанных проектов. Кроме того, для эффективной реализации «якорных проектов» проводится соответствующая работа по изучению внешнего и внутреннего рынка сбыта выпускаемой продукции, для возможной переориентации деятельности предприятия, а также принимаются дополнительные меры по поиску потенциальных инвесторов.

В результате принятых мер до конца года ожидается сокращение на 5 единиц количества проектов загруженных менее 50 процентов.

Наряду с этим, в 2017 году в городах Текели, Курчатов, Зыряновск, Жанатас, Сатпаев, Сарань, Шахтинск, Темиртау, Экибастуз, Аксу планируется введение в эксплуатацию 11 проектов, с созданием более 1,5 тыс. рабочих мест.

Остальные проекты запланированы на 2018-2020 годы.

Также в рамках ПРР с 2013 года из республиканского бюджета профинансирован 151 бюджетный инвестиционный проект на общую сумму 38,4 млрд.тенге. Указанные бюджетные инвестиционные проекты направлены на развитие инженерной и транспортной инфраструктуры, а также на благоустройство моногородов.

В целом работа по развитию инженерной и социальной инфраструктуры в моногородах ведется согласно запланированным мероприятиям в рамках ПРР.

При этом необходимо отметить, что в соответствии с поручением Главы государства от 19 августа 2015 года установлен мораторий на выделение средств из государственного бюджета до конца 2018 года. В этой связи реализация проектов во многих моногородах приостановлена.

По созданию предпринимательского комфорта с налоговыми льготами и субсидиями для вовлечения из числа безработного и самозанятого населения в развитие малого и среднего бизнеса

В рамках Единой программы поддержки бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020» (далее – ДКБ) проводится работа по оказанию мер государственной поддержки в виде выдачи грантов, гарантирования по кредитам, субсидирования процентной ставки, микрокредитования субъектам малого и среднего бизнеса моногородов, подведения инфраструктуры .

Так, с момента реализации ДКБ моногородам выдан 441 грант на общую сумму 1,1 млрд.тенге, выданы гарантии на сумму 4,2 млрд.тенге для реализации 282 проектов, субсидированы процентные ставки по 839 проектам на сумму 4,7 млрд.тенге, выданы 1018 микрокредитов на сумму 3,3 млрд.тенге.

Также, в республиканском бюджете на 2017-2019 годы в рамках бюджетных программ Министерства национальной экономики предусмотрены меры государственной поддержки на развитие моногородов:

- 048 «Кредитование областных бюджетов, бюджетов городов Астаны и Алматы на содействие развитию предпринимательства в областных центрах, городах Астане, Алматы, Туркестане, Семее и моногородах» – 3 млрд.тенге ежегодно;

- 087 «Реализация мероприятий в рамках Единой программы поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса 2020» – 300 млн. тенге ежегодно на субсидирование процентной ставки и частичное гарантирование кредитов в моногородах, малых городах и сельских населенных пунктах.

Кроме того, с 2017 года расходы на поддержку частного предпринимательства в регионах включены в базу местных бюджетов на 2017-2019 годы при расчете трансфертов общего характера по 30 млрд. тенге, ежегодно.

В целях создания предпринимательского комфорта во всех моногородах для комплексной поддержки предпринимателей созданы **Центры поддержки предпринимателей**. В них за 2013-2016 годы предоставлено свыше 45 тыс. консультаций. Кроме того, по привлечению предпринимателей моногородов для участия в ДКБ, ежемесячно в сельские округа выезжает «Мобильный центр поддержки предпринимательства» Регионального филиала АО «ФРП «Даму» для разъяснения преимуществ государственных программ и как можно ими воспользоваться для открытия бизнеса.

Также для жителей моногородов регулярно проводятся семинары на бесплатной основе по оказанию комплексной поддержки предпринимателям, лицам планирующим участвовать в государственных программах включая консультирование, разработку бизнес-плана, из числа самостоятельно занятого, безработного, малообеспеченного населения и действующих предпринимателей.

В целом мероприятия, направленные на развитие МСБ моногородов позволили увеличить количество активно действующих предприятий в моногородах. Так, по сравнению с 2011 годом количество активно действующих предприятий в моногородах увеличилось в среднем на 20%, что способствовало снижению уровня безработицы в этих городах.

Также, в рамках второго направления «Программы развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017 – 2021 годы», утвержденной постановлением Правительства РК от 29 декабря 2016 года № 919, начиная с 2017 года во всех моногородах принимаются меры социальной поддержки самозанятых, безработных, малообеспеченных граждан.

Кроме того, в целях установления пониженных ставок налога на добычу полезных ископаемых принято постановление Правительства Республики Казахстан от 13 июня 2014 года №651 «Об утверждении перечня месторождений (группы месторождений, части месторождения) твердых видов полезных ископаемых, за исключением общераспространенных, отнесенных к категории низкорентабельных».

Согласно перечню к категории низкорентабельных в моногородах отнесены:

- группа месторождений Жезказганского региона (*Жезказганское-Жиландинское, Коунрад, Жаман-Айбат, Жомарт, Саяк – 1, Нурказган, Абыз, Акбастау, Шатыркуль итд.*), ставки налога на добычу полезных ископаемых в размере от 0,8% до 5% (*в зависимости от вида полезных ископаемых*);
- Аркалыкское, Северное, Нижне-Ашутское, Верхне-Ашутское, Уштобинское (г. Аркалык) – 0%;
- Соколовско-Сарбайское горно-обоганительное производственное объединение (г. Рудный) – 1,2%;
- Рудники Бестобе, Жолымбет и Аксу (г. Степногорск) – 2,5 %.

По экономической поддержке и развитию сельских населенных пунктов, расположенных вокруг моногородов

В настоящее время многим моногородам административно подчинены пригородные поселки и сельские населенные пункты, экономически тесно связанные с городом.

Таким образом, государственная поддержка, оказываемая моногородам, также предусмотрена и сельским населенным пунктам расположенных вокруг моногородов.

В целях развития сельских населенных пунктов, расположенных вокруг моногородов в рамках ПРР из республиканского бюджета выделены средства на развитие инженерно-коммуникационной инфраструктуры:

- в 2013 году на строительство инфраструктуры (*газификация, электроснабжение*) к придорожному кемпингу с. Аралтал Бурлинского района (г. Аксай) – 21,5 млн.тенге, строительство инженерных сетей незавершенных участков с.Тенге, Кызылсай (г. Жанаозен) – 296,5 млн.тенге, реконструкцию тепловых сетей в ПГТ Ульба (г. Риддер) – 61,4 млн.тенге;

- в 2014 году на реконструкцию водопроводных сетей в пос. Новый(г. Аркалык) – 115,3 млн.тенге, строительство автомобильных дорог села Кызылсай (г. Жанаозен) – 242,1 млн.тенге;

- в 2014-2015 годах на реконструкцию уличных линий освещения п.Вольный (г. Абай) – 295,4 млн. тенге,реконструкцию ВЛ-0,4 кВ в пос.Новый (г. Аркалык) – 155,1 млн.тенге;

- в 2016 году на модернизацию системы теплоснабжения поселка Саяк (г.Балхаш) – 176,1 млн.тенге;

- в 2017 году на строительство котельной и тепловых сетей в пос. Шахан (г. Шахтинск) – 1 254,0 млн.тенге.

По вовлечению построенных вдоль транспортных узлов в обеспечение социально-экономического развития моногородов

По транспортному расположению моногорода можно разделить на две группы: города, находящиеся вдоль железнодорожных линий (20 городов), и города, находящиеся в отдалении от железных дорог либо в железнодорожном тупике (7 городов).

Из 27 моногородов страны вдоль автомобильных дорог международного значения находятся 7 городов, республиканского значения – 14, местного значения – 7.

В целом все моногорода вовлечены в обеспечение социально-экономического развития независимо от расположения города и средства выделяются по предусмотренным мероприятиям ПРР направленным на развитие моногородов.

В настоящее время развитию транзитного потенциала моногородов и решению проблемы «тупиковости» способствовали реализация проектов по строительству железных дорог «Жезказган-Бейнеу» и «Аркалык-Шубарколь».

Также, в рамках Государственной программы инфраструктурного развития «Нұрлы жол» реализуются проекты по созданию эффективной транспортно-логистической инфраструктуры, в том числе в моногородах:

- реконструкция и проектно-изыскательские работы коридора Центр – Юг «Астана-Темиртау-Караганда-Балхаш-Капшагай-Алматы», срок ввода – 2019 год;

- реконструкция и проектно-изыскательские работы автодороги «Жетыбай-Жанаозен», срок ввода – 2018 год.

Запущена железнодорожная линия «Узень – госграница Туркменистана», завершено строительство железной дороги «Боржакты – Ерсай», ведется строительство паромного комплекса в порту Курык (введен первый этап).

На предстоящий период запланирована реконструкция на участке «Жетыбай – Жанаозен – гр.Туркменистана» автомобильного коридора «Ақтау – Бейнеу – Атырау».
